

N:o 36.

Ank. till Riksd. Kansli d. 4 Maj 1869, kl. 3 e. m.

Betänkande, i anledning af återremiss af 2:dra och 5:te punkterna i Lag-Utskottets Utlåtande N:o 4, angående vissa ändringar i gällande konkurslag.

I omförmälda delar af ifrågavarande Utlåtande har Lag-Utskottet dels afstyrkt bifall till en af Herr L. J. Hierta väckt motion, hvari yrkas, att konkurslagen "i så måtto må ändras, att ackord, understigande 50 procent eller något annat lämpligt belopp, icke får af konkursdomstolen fastställas," dels ock hemställt, att Riksdagen jemväl måtte lemna utan afseende ett af Herr F. G. Isberg väckt förslag, åsyftande att den, som i konkursmål yrkar att någon borgenär skall sin fordran edfästa, skulle hafva skyldighet att om sådant yrkande underrätta borgenären; Och som Utlåtandet i dessa delar blifvit af begge Kamrarne till Utskottet återremitteradt, åligger det Utskottet att taga berörda motioner under förnyad behandling.

Vidkommande först Herr Hiertas motion, så har, enligt diskussionsprotokollen, hos Kamrarne gjort sig gällande den åsigt, att en lagförändring i den af motionären angifna syftning vore af behofvet påkallad, till förekommande i någon mån af de missbruk, som nu ofta inträffade, i det att en på obestånd kommen gäldenär dels underlåte att i rätt tid afträda sina tillgångar och dels gynnade några borgenärer, för att med deras biträde, till förfång för de öfriga, genomdrifva ackord. Förhandlingarne inom Kamrarne hafva väl icke förmått rubba Utskottets öfvertygelse om giltigheten af de i förra Utlåtandet framhållna skäl, som hindrade Utskottet att understödja förslaget; men då Utskottets åsigt torde böra vika för den

inom Kamrarne uttalade mening, som, enligt hvad återremissen synes antyda, torde af flertalet delas, har Utskottet trott sig nu böra framlägga förslag till lagförändring i öfverensstämmelse med denna mening.

Den största svårigheten härvid är att finna det procentbelopp, som lämpligast bör bestämmas såsom minimum, hvarunder ackord ej må fastställas. Den hos Kamrarne förda diskussionen lemnar ej annan ledning i detta afseende, än att dels den åsigt synes hafva varit allmänast, att detta minimum borde sättas lägre än 50 procent, som motionären föreslagit, dels ock att en eller annan talare ansett det kunna bestämmas till antingen $53\frac{1}{3}$ eller 25 procent. Vid valet emellan dessa begge siffror önsar Utskottet att företrädet bör lemnas åt den sednare. Lagens bestämelse i ifrågavarande hänseende torde likväl ej böra göras så ovilkorlig, att domstolen skulle vara förhindrad att fastställa ett ackord derföre att en eller annan borgenär uttryckligen medgifvit att nöjas med en mindre procent; helst det ej kan betagas en borgenär att till förmån för gäldenären nedsätta sitt fordringsanspråk huru lågt som helst.

I enhlighet med hvad sålunda blifvit anfördt får Utskottet vördsamt hemställa,

1:o att Riksdagen må för sin del besluta en författning, hvarigenom förordnas att 104 § i gällande konkurslag skall erhålla följande förändrade lydelse:

”Ackord må ej, ändå att det ej bestridt är, af Rätten fastställas: då beslutet icke i laga ordning tillkommit: då gäldenär blifvit dömd för bedrägligt förhållande mot sina borgenärer eller medan han under tilltal derför står: då anledning är, att gäldenär hemligen gynnat någon borgenär vid ackordet, eller annat svek dervid egt rum: då ackordet ej gifver lika rätt och minst 25 för hundra af fordringsbeloppet åt alla de borgenärer, som det angår och som ej uttryckligen förklarar sig ty förutan med ackordet nöjde: då det uppenbarligen länder till skada för borgenärerna.”

Af de yttranden, som enligt diskussionsprotokollen föregått återremissen af 5:te punkten i Utskottets förra Utlåtande, framgår otvetydigt, att dervid inom begge Kamrarne åsyftats hufvudsakligt bifall till Herr Isbergs ofvanberörda förslag, enligt hvilket den, som i konkursmål yrkar, att någon borgenär skall sin fordran med ed fästa, skulle hafva skyldighet att ”inom hälften af den i 88 § konkurslagen stadgade tid derom underrätta borgenären, eller dess ombud, eller, der ingen af dessa kan anträffas, om yrkandet införa kungörelse i allmänna tidningarne inom åtta dagar före det edgång ske bör; och skall han tillika derförinnan till Rätten eller domaren ingifva bevis att han fullgjort hvad sålunda blifvit föreskrifvet, vid påföljd att hans yrkande om edgång lemnas utan afseende.” Till stöd för en lagförändring i denna

syftning har blifvit anfördt, att nu gällande stadganden om rättighet för borgenär att blott och bart genom ett derom framställt yrkande påkalla edgång af annan borgenär lemnade rum för ett ofta öfverklagadt missbruk, bestående deri, att yrkandet framställles utan giltig anledning, under beräkning att en eller annan, mot hvilken detsamma är riktadt, skall förblifva okunnig derom och förty försumma att sin fordran bevaka. Den i nuvarande lag tillämpade, af Utskottet frambållna grundsats, att borgenär åläge att sjelf eller genom ombud följa konkursmålets gång, borde man i förevarande fall icke så strängt hålla på, då erfarenheten visat, att lagen ej förmått göra sin mening härutinnan gällande. I konkurslagen vore såsom regel antaget, att en bevakad fordran ej behöfde med ed fästas; och då här vore fråga om ett undantagsstadgande i afseende på denna regel, kunde den, som ville deraf sig begagna, icke skäligen fordra att dervid få tillgodonjuta de grundsatser, hvilka för de normala förhållandena finnas i lagstiftningen bestämda. Dessutom borde man ej förbise den för all lagstiftning gällande grundsats, som bjuder, att en lag ej får inrättas så, att den å ena sidan innebär för den mindre samvetsgranne en lockelse att till andras skada begagna sig af de smyghål, lagen lemnar, och å den andra ett försåt för den mindre lagkunnige.

Till följd af den mening, som sålunda synes hafva inom Kamrarne gjort sig gällande, har Utskottet ansett sig hafva till åliggande att utarbete förslag till lagförändring i det syfte ifrågavarande motion angifver. På det att tiden, inom hvilken beviset om aflagd borgenärsed bör till Rätten eller domaren ingifvas, må kunna för hvarje särskildt fall i någon mån lämpas efter omständigheterna, torde föreskrift böra meddelas, att domaren, då edgångsyrkande framställles, skall i sagda hänseende förelägga vederbörande borgenär viss tid af högst en månad från det han af föreläggandet erhållit del. Härigenom vinnes ock den fördel, att underrättelsen om edgångsyrkandet erhåller officiel karakter. Derjemte torde såsom vilkor för borgenärs rättighet att blifva om yrkandet underrättad, böra föreskrifvas, att han i bevakningsinlagan har att uppgifva den ort inom riket, der han eller hans ombud träffas kan, då den af motionären undantagsvis föreslagna, mindre lämpliga utväg att genom kungörelse i allmänna tidningarne verkställa kommunikationen ej blefve nödig att anlita, helst som det må ankomma på Rätten eller domaren att meddela nytt föreläggande, i fall lagligt hinder för delgifningen bevisligen mött. I fråga om tiden, inom hvilken kommunikationsbeviset skall till Rätten eller domaren inlemnas, anser Utskottet att sådant bör ske inom en månad från den dag, då edgångsyrkandet sednast bort framställas.

Utskottet får således föreslå,

2:o att Riksdagen må för sin del besluta en författning, hvarigenom förordnas, att 86, 88 och 90 §§ i konkurslagen skola erhålla följande förändrade lydelse;

§ 86.

”Yrkande att anmäld fordran med ed fästas skall, göres skriftligen, i den ordning och inom den tid, som för jäf emot fordringar förr stadgade äro. Ej må sådant yrkande i bevakningsinlaga väckas. Rätten eller domaren förelägge den, mot hvilken yrkandet framställes, att edgången fullgöra och med bevis derom inkomma inom viss tid af högst en månad från det han af föreläggandet erhållit del; Och vare den, som yrkandet väcker, skyldig att ombesörja delgifvandet och derom till Rätten eller domaren ingifva bevis inom en månad från den för jäf emot fordringar bestämda tid, vid påföljd att hans yrkande eljest lemnas utan afseende. Borgenär, hvilken förmånen af ett sådant delgifvande åtnjuta vill, åligger att i bevakningsinlagan uppgifva den ort i riket, der han eller hans ombud kan träffas. Har han det underlåtit, vare pligtig att edgångsbeviset till Rätten eller domaren inlemna inom två månader från den tid yrkandet sednast bort framställas.

§ 88.

Kan borgenär ej inom föreskrifven tid fullgöra honom förelagd edgång och derom till Rätten eller domaren ingifva bevis; anmäle han inom samma tid sitt förfall för Rätten eller domaren, och pröfve Rätten, om längre tid honom föreläggas må. Försummar borgenär att edgångsbevis inom föreskrifven tid ingifva; varde hans bevakning utan afseende lemnad: företer han det sedan; anses bevakningen då vara gjord.

§ 90.

Borgenär, som för sin fordran har lös pant i handom, eller inteckning i gäldenärens fasta gods, njute, der han fordringen i konkursen icke bevakat, ej rätt till betalning ur annan konkursboets egendom än panten eller den intecknade fastigheten. Sådan borgenär vare ock pligtig, der det äskas, att, innan han betalning ur panten eller fastigheten njuta må, sin fordran med den i 82 § föreskrifna borgenärsed fästa. Underlåter han att efter föreläggande i den ordning, 86 § stadgar, till Rätten eller domaren ingifva bevis att han föreskrifven ed aflagt; då må egendomen, såsom annan konkursboets tillhörighet, af gode männen eller sysslomännen omhändertagas, och utdelning derutur ske till andra borgenärer, som sina

fordringar lagligen bevakat: fullgör han edgången innan sådan utdelning skett; vare vid sin rätt till betalning ur panten eller fastigheten bibehållen.”

I sammanhang härmed och till undanrödjande af de olägenheter, som för borgenärsedens fullgörande ofta kunna möta, derigenom att borgenären, i anseende till de långa mellantiderna för domstolarnes sammanträden på landet, för ändamålet måste företaga en lång och kostsam resa till närmaste stad, har Utskottet ansett, att det borde medgifvas borgenär rättighet att aflägga eden inför domaren på landet; och hemställes derföre,

5:o att Riksdagen må för sin del besluta, att 87 § i konkurslagen skall erhålla följande förändrade lydelse:

”Då borgenär edgång fullgöra skall; göra det vid den Rätt, hvarunder konkurssaken lyder, eller inför annan domstol eller på landet inför domaren. Vistas borgenär utom riket; då eger han eden aflägga i landet, der han vistas, antingen hos Svenska beskickningen eller inför den domstol eller den myndighet, hos hvilken, enligt det landets lag, sådan edgång fullgöras må.

Borgenär stände fritt att eden aflägga före inställeledagen inför domstol eller myndighet som nyss nämnd är, så ock å inställeledagen inför Ordföranden.”

Stockholm den 4 Maj 1869.

På Utskottets vägnar:

Arvid Faxe.

Reservationer:

af Herr *Faxe*: ”De yttranden, som, vid behandling hos Riksdagen af frågan om det i 2:dra punkten i Utskottets Betänkande N:o 4 omförmälda förslag, inom begge Kamrarne förekommit, synas visserligen innebära den syftning, att, i enlighet med Herr Hiertas motion, såsom vilkor för ett ackords godkännande, borde stadgas, att detta icke finge understiga en viss i lagen bestämd procent af fordringsbeloppen.

Ett sådant bestämmande måste dock alltid blifva godtyckligt och om det skall gälla för alla förekommande fall, äfven olämpligt. Hvad som i ett fall kan vara lagom eller till och med för ringa, är i ett annat för mycket, allt förnämligast beroende på förhållandet emellan tillgång och skuld, jemte de särskilda omständigheter, som likaledes i hvarje fall böra tagas i öfvervägande; och af nu gällande stadgande, att ackord ej får fastställas, då det uppenbarligen länder till skada för borgenärerne, följer otvifvelaktigt, att domaren redan nu är pliktig, att, vid pröfning af ett ackords antaglighet, fästa afseende på omförmälda förhållanden. Varder deremot procenten genom lag bestämd alltför hög, så kommer den att förhindra godkännandet äfven af sådant ackord, som, in casu, uppenbarligen är till förmån för borgenärerna. Sättes den åter för låg, så blir bestämelsen utan verkan och följaktligen ändamålslös. I förra fallet öppnades dessutom utvägen för en eller annan borgenär, att, genom bestridandet af äfven det mest billiga ackordsförslag, tilltvinga sig högre betalning — en utväg, som under det förra lagen var gällande icke sällan begagnades såsom ett näringsfång af personer, hvilka köpte sig in såsom fordringssegare i konkurser. I hvarje händelse torde stadgandet icke böra göras så ovilkorligt, att det lägger hinder i vägen för fastställande af ett ackord, äfven då de borgenärer, hvilka i frågan sig yttrat, enhälligt detsamma antagit. Det synes icke vara för mycket begärdt, att den, som ej finner sig belåten med förslaget, åtminstone besvärar sig med, att deröfver afgifva yttrande, och den, som uteblifver från det i anledning af ackordsförslaget utsatta sammanträdet, må skylla sig sjelf för följderna af hans underlåtenhet att bevaka sin rätt. Än mindre afseende läser böra fästas på den fordringsrätt, som, enligt nu gällande lag, men i strid med hvad förut varit stadgadt, tillkommer den, som icke ens ansett mödan värdt, att i konkursen anmäla och bevaka sin fordran.

På grund af hvad nu blifvit anfördt får jag alternativt föreslå, att Riksdagen må

antingen lemna Herr Hiertas omförmälda motion utan vidare afseende;

eller ock, om deri uttryckta grundsats godkännes, blott i så måtto bifalla förslaget, att Riksdagen för sin del beslutar utfärdandet af en författning, hvarigenom, med ändring af 99 § i konkurslagen den 18 September 1862, stadgas att samma § skall erhålla följande lydelse:

”Förslag till ackord — — — fordringsbelopp, dock må förslag till ackord, som gifver mindre än 25 för hundra af fordringsbeloppen åt alla borgenärer, som det angår och som ej uttryckligen medgifvit att med mindre åtnöjas, endast i förstnämnda fall såsom antaget anses.”

Under återopande af hvad jag i min reservation emot Lag-Utskottets Betänkande N:o 4 anfördt i fråga om åläggande för borgenär, hvilken emot annan framställer yrkande om edgång i konkurs, att derom underrätta den emot hvilken yrkandet göres, får jag erinra, att en dylik föreskrift synes vara nära nog liktydig med ett

förbud för enskild borgenär, att påyrka edgång, och det tyckes, som om man från den omständighet, att dylikt yrkande *någon gång* varit föranledt af dåliga motiver och rättigheten dertill missbrukats, hemtat anledning till det antagande, att yrkandet *alltid* varit och blefve obehörigt. På annat sätt kan jag ej förklara att man, ehuru erkännande grundsatsen, att borgenär bör sjelf eller genom ombud följa konkursmålets gång och göra sig underrättad om de anmärkingar och påståenden, som i afseende på hans fordringsrätt förekomma, i detta fall vill icke allenast fråntråda nämnda grundsats, utan ock stadga en helt och hållet omvänd ordning. På detta sätt kan man visserligen lyckas förekomma obehöriga yrkanden af förenämnda beskaffenhet, men man skall på samma gång äfven förhindra verkligen befogade edgångspåståenden; ty enskild borgenär skall icke gerna underkasta sig ett besvär och en kostnad för kommunikation af edgångspåståendet, hvaraf han sjelf tilläfsventyrs har att vänta ringa fördel, som deremot är gemensam för hela massan, derest det leder till den ifrågakämda fordringens ogillande. Dessutom blir det icke alltid möjligt att behörigen verkställa kommunikationen; om än borgenären i fråga, på sätt som skulle stadgas, uppgifvit den ort, der han eller hans ombud kunde träffas, t. ex. vanliga hemorten, så kunde dock hända att han vid det tillfälle, då kommunikationen skulle ske, icke funnes på detta ställe, men med eller utan afsigt att undvika sagda kommunikation, aflägsnat sig derifrån. Det i sista mom. af 12 Kap. 7 § Rättegångsbalken medgifna stämningssätt, att fästa kallelsen på den frånvarande borgenärens husedör, kunde högst sällan användas, emedan det alltid är svårt, oftast omöjligt, att styrka det någon håller sig undan för det han väntar stämning, och detta stämningssätt dessutom endast får användas, då veterligt är, att den som skall stämmas, vistas i häradet eller i staden. Följden häraf måste således blifva, att den, som yrkat edgången, nödgas antingen afstå från allt påstående eller ock hos konkursdomaren begära anstånd med kommunikationens verkställande, hvilket icke kunde nekas, då han visade sig hafva i nämnda afseende vidtagit alla de åtgärder, som på honom kunnat ankomma, men åter skulle verka i alldeles motsatt riktning mot den, som med bestämmelserna i nu gällande konkurslag varit afsedd, eller konkursärendens skyndsamma avslutande.

Visserligen invändes, att, om edgångspåståendet är fullt befogadt, flera borgenärer sannolikt skola instämma deri, då kostnaden och besväret för hvardera blefve ringa och dessutom kommunikationen kunde ske genom sysslomännens försorg; men samma hinder, som här ofvan blifvit anförda, kunna äfven dervid möta, lika så väl som för den enskilde borgenären. Det föreslagna stadgandet blefve alltså särdeles gynnsamt för oredliga borgenärer, hvilka säkerligen icke skulle försumma tillfället att undvika obehaget af falsk borgenärsed och dess möjligen lika obehagliga följder.

Deremot om, på sätt jag förut föreslagit, underrättelse angående edgångspåstående genom Rättens Ombudsman meddelas den, emot hvilken det blifvit fram-

ställt, på samma sätt som om fortställande af kallelsebrief är föreskrifvet, synes all den förmån vara beredd, som skäligen kan begäras och jag får alltså förnya mitt förslag, att till 86 § konkurslagen må göras följande tillägg:

”Yrkande, att anmäld fordran med ed fästas skall, göres skriftligen, i den ordning och inom den tid, som för jäf emot fordringar förr stadgade äro. Ej må sådant yrkande i bevakningsinlaga väckas eller i annan skrift annorledes framställas, än att hvarje borgenär, mot hvilken yrkande göres, till namn uppgifves. Underrättelse om yrkandet varde, genom Rättens Ombudsmans försorg, på sätt i 15 § om fortställande af kallelsebrief stadgas, den som edgången fullgöra skall eller hans ombud ofördröjligen meddelad; dock åligge borgenär, som förmånen af sådan underrättelse åtnjuta vill, att i bevakningsinlagan uppgifva den ort i riket, dit bref till honom eller hans rätta ombud sändas må.”

af Herr Grefve *J. O. Mörner*, i afseende på Utskottets hemställan i 2:dra punkten af Utlåtandet.

af Herr *Rosenberg*: ”Då det lärers blifva alldeles omöjligt att finna någon för alla konkursbo fullt lämplig summa, uttryckt i procent, på hvilken ett erbjudet ackord bör grundas, enär dennas storlek beror af omständigheter, som lagen icke tillförlitligt kan taga i beräkning, och då min öfvertygelse är, att nedsättning af den summa, som på grund af lag kan i fråga om tvångsackord erbjudas, långt ifrån att befrämja borgenärernas bästa, snarare skall befrämja lättsinne och slöseri, emedan, huru det än går, man alltid hoppas kunna bjuda sina kreditorer 25 procent; har jag i fråga om beloppet icke kunnat biträda Utskottets förslag, utan ansett motionärens förslag om 50 procent böra tillstyrkas.”

af Herr *Bovin*; och

af Herr *Ahlgren*: ”För att i någon mån förekomma de af motionären Herr Hierta omordade missbruken vid de så kallade tvångsackorden, torde en förändrad lydelse af konkurslagens 95 och 96 §§ företrädesvis böra ifrågakomma i den syftning, att gäldenärs erbjudna ackord ej må upptagas och till borgenärernas afgörande hänskjutas, för så vidt detsamma ej gifver af fordringsbeloppen till siffran utsatta procent, hvilkas bestämmande genom lagstiftning emellertid alltid måste blifva helt och hållet godtyckligt, hvarhelst strecket än uppdrages.

Hvad vidare angår det förslag till författning, som Utskottet i anledning af Herr Isbergs motion framlagt, är jag äfven i denna del med Utskottet skiljaktig. Skulle Riksdagen anse att från den på flera ställen i gällande konkurslag uttalade grundsats, att borgenär sjelf eller genom ombud skall följa konkursmålets gång, bör göras undantag i det afseende, som i Herr Isbergs motion onförmäles, synes mig enklast vara att domstolen eller Rättens Ordförande, då edgång påyrkas, derom lemna vederbörande borgenär underrättelse, antingen genom kungörelse i allmänna tidningarne, på sätt konkurslagen i flera andra fall stadgar, eller ock på annat lämpligt sätt.”